

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Zápis o obhajobě disertační práce

Akademický rok: 2023/2024

Jméno a příjmení studenta: Mgr. et Mgr. Jan Dušek
Identifikační číslo studenta: 43086033

Typ studijního programu: doktorský
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Český jazyk
ID studia: 506042

Název práce: Výuka vývoje českého jazyka na gymnáziu
Pracoviště práce: Ústav českého jazyka a teorie komunikace (21-UCJTK)
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: Mgr. Alena Andrllová Fidlerová, Ph.D.
Oponent(i): prof. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.

doc. PhDr. Stanislav Štěpáník, Ph.D.

Datum obhajoby: 25.06.2024   **Místo obhajoby:** Praha
Termín: řádný

Průběh zkoušky:

13:32 Předseda komise Petr Mareš zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

13:34 Školitelka Alena Andrllová Fidlerová stručně seznámila přítomné se studentovou odbornou činností a dále se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

13:38 Student s využitím prezentace seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Představil téma práce, tj. Výuka vývoje češtiny na gymnáziu v současnosti; dále teoretický přístup, se kterým k tématu přistupoval: student zkoumal, jakým způsobem se přistupuje k výuce vývoje češtiny v didaktikách, v kurikulárních materiálech, v učebnicích a pracovních sešitech. Dále zkoumal možnost využití elektronických zdrojů pro výuku vývoje češtiny. Nakonec využil k výzkumu dotazník, jež zaslal mezi 51 učitelů z 5 krajů. Za jádro práce označil současnou výuku vývoje češtiny na gymnáziích. Student představil výsledky dotazníku, jež zaslal ve školním roce 2021/2022 mezi 51 učitelů z pěti krajů.

14:00 Oponentka Martina Šmejkalová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Formulovala zvláště tyto připomínky: Výpiskovitý charakter, který činil práci těžkou ke čtení. Detailní důraz na analýzu učebnic. Kontrakce ve 13. století – prosí o reakci. Špatně strukturovaný text. Pasáž týkající se výzkumu – reprezentativní počet dotazníků – ale připomínka k velké podrobnosti, obecné výklady k učebnicím, což nebylo nutné.

Dotazníkové šetření: výsledky povzbudivé, pokud jsou pravdivé. Oponentka se nedomnívá, že v RVP se nevyskytuje téma vývoje jazyka, podle oponentky v něm je.

Práce se sekundární literaturou byla průhledným způsobem, ale student se zastavil brzy ve vývoji, bylo by dobré podívat se i na starší sekundární literaturu.

Bylo by dobré prosvětlit rozdíl mezi tradičními a netradičními didaktikami

14:07 Předseda komise přečetl posudek oponenta Štěpáníka a seznámil přítomné s hlavními body jeho posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. V rámci posudku položil studentovi mj. tyto otázky:

Jak byl sestaven dotazník? Jak byl proces administrován? Byl dotazník pilotován? Jaké jsou jeho parametry? Jak byl dotazník vyhodnocován? Proč autor zvolil metodu dotazníku?

O co se opírá zjištění v závěru práce: „z didaktických přístupů jsou pro naše téma podnětné integrovaná výuka nebo obecně diachronní přístup.“

Prosí o rozvedení myšlenky, že „přínosem Multikulturní výchovy v oblasti postojů a hodnot je ve vztahu k vývoji češtiny to, že žákovi má pomoci např. „chápat, že všichni lidé jsou odlišné osobnosti s individuálními zvláštnostmi“ (s. 39) a že „mediální výchova by mohla s ohledem na naše téma rozvíjet studenty v oblasti vědomostí, dovedností a schopností v tom, že „získají představu o roli médií v jednotlivých typech společnosti a různých historických kontextech“ (s. 41).

14:15 Student reagoval na posudky oponentů a jejich otázky.

1) Je pravda, že práce je spíše popisná, bylo by dobré, kdyby obsahovala více generalizace a interpretace.

2) Bylo by dobré, kdyby byly vytvořeny výukové materiály.

3) Vztah k mediální výchově: volný.

4) Didaktiky až od 70. let – 50 let stačí.

5) Rozdělení: tradiční didaktiky jsou ty, kde se nacházel samostatný oddíl, který se tomuto věnuje.

6) Značka ? znamená, že z formulace nebylo zřejmé, zda se jedná o vývoj češtiny, otazník vycházel z formulace o vývojových tendencích češtiny, x znamená, že není k dispozici ŠVP dané školy.

7) Bibliografie by bylo lepší pojmenovat dle koordinátora ŠVP.

8) Bylo by dobré zahrnout i učební osnovy.

9) Zlínské gymnázium – ve Zlíně jsou dvě gymnázia, ale z Gymnázia Lesní čtvrť nebyl ŠVP k dispozici.

10) ŠVP získán z webových stránek.

11) Student předpokládal, že se dílům z maturitních kánonů bude věnovat větší pozornost.

12) Materiály ÚČL AV ČR nabízejí větší možnost seznámit se s dílem.

13) Výzkum: původním záměrem bylo věnovat se výuce nejen na gymnáziích, ale i na základních a středních školách (5 ZŠ a SŠ v Praze a Střč. kraji), dotazník měl být i pro učitele i studenty.

14) Dotazník – důvody: snadná administrace, student upustil od zkoumání škol v Praze a střč. kraji, student si je vědomý toho, že návratnost nemusí být velká.

15) Souhlasí, že vyplňování dotazníků nemuselo být snadné, ale mohl se dozvědět skutečnosti, které by jej jinak nenapadly.

16) Původně byly polostrukturované rozhovory.

17) Dotazník byl administrován tak, že byl zaslán na e-mailové adresy všech učitelů všech gymnázií těchto 5 krajů.

18) Některá starší díla: dříve se díval i do cvičebnic českého jazyka, např. od Havránka, kde vývoji češtiny měl věnován velký prostor, je pravda, že do literárních prací se student nedíval, ale v jednu chvíli uvažoval o historické sondě, kterou nezahrnul.

14:34 Předseda komise zahájil diskusi.

Prof. Šmejkalová: Student se některým připomínkám nevěnoval, pokud ano, pak je definoval kruhem. Tradiční didaktika je ta starší 50

let, protože je starší, tady by ale bylo možné zamýšlet se nad jelínkovským přístupem, různými etapami ve vývoji didaktik.

Doc. Rejzek se zeptal na dataci kontrakce, J. Dušek – je pravda, že chyby v učebnicích musely uniknout, přiznám se, že nevím, zda to byla moje chyba, nebo chyba v učebnici.

Dr. Nejedlý: Byl dotazník pilotován?

JD: Dotazník nebyl pilotován, vycházel z odpovědí z rozhovorů.

Doc. Adam: otázka týkající se maturitních kánonů – můžete smysluplně říct, k čemu sloužila analýza maturitních kánonů, zda se propojila s analýzou jiných věcí (dotazníků).

JD: Za tím byla domněnka, která pravdivá být nemusí, že ta díla se díl mohou s větší pravděpodobností objevit ve výuce, to se docela propojilo s odpověďmi učitelů.

Doc. Adam: Ptal jste se cíleně učitelů: když s žáky čtete nějaký starší text, zabýváte se vždy i jazykovými rozdíly oproti dnešku?

Komentuje se to, že to je odlišný jazyk? Cíl, ke kterému je možné diachronní problematiku vztáhnout? To by bylo zajímavější než to, zda by je odradila vysoká cena účasti na kurzu.

JD: toto uváděli učitelé jako motivaci, ale ne všichni, zda to dělají, to neznám

Dr. Nejedlý: Podle čeho byly vybírány školy, na něž byly rozesílány dotazníky?

JD: Co se týče seznamu škol, ten je uspořádán podle krajů a okresů. Šlo mi o Prahu v protikladu k Moravě, proto tam byly vybrány další 4 kraje takto.

14:52 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Klasifikace obhajoby: prospěl/a (P)

Předseda komise: Mareš Petr, prof. PhDr., CSc. ....

Členové komise: Adam Robert, doc. Mgr., Ph.D. ....

Rejzek Jiří, doc. PhDr., Ph.D. ....

Dittmann Robert, PhDr., Ph.D. ....

Nejedlý Petr, PhDr., Ph.D. ....

Byl/a jsem seznámen/a s protokolem:.....